

Asiantuntija kuultavaksi ja kirjallinen asiantuntijalausunto/ Hallituksen esitys perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan sivistysvaliokunta on 23.9.2025 pyytänyt ja kirjallista asiantuntijalausuntoa sekä asiantuntijaa kuultavaksi asiasta HE 103/2025 vp Hallituksen esitys perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sivistysvaliokunnan kokoukseen 30.9.2025

Perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetus

Opetushallitus katsoo, että perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetus on tarkoituksenmukaista nimenomaan niille oppilaille, joilla on vähän tai ei ollenkaan koulunkäyntitaustaa ja jotka tulevat perusopetukseen myöhäisessä vaiheessa. Integroitumisen ja osallisuuden näkökulmasta on myös tärkeää, että valmistavan lisäopetuksen oppilaat ovat perusopetuksen oppilaita. Tämä edesauttaa oppilaiden välistä kielellistä ja muuta vuorovaikutusta ja tukee oppilaiden sosiaalistumista kieleen ja kouluun.

Opetushallitus toteaa, että valmistavan opetuksen ja perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksen kohdistaminen vain ulkomailla syntyneille maahanmuuttotautaisille oppilaille on tarkoituksenmukaista. Lakimuutoksen kanssa ristiriitainen maahanmuuttajan määrittely hallituksen esityksessä tulisi muuttaa aiemman esityksen mukaisesti tarkoittamaan sellaista ulkomaalaistaustaista oppilasta, joka ei ole syntynyt Suomessa.

Opetushallitus pitää tarkoituksenmukaisena sitä, että opetussuunnitelman perusteissa määrätään tarkemmin valmistavan opetuksen lisäopetukseen ohjaamisesta ja opetuskielen taidon arvioinnista. Valmistavan opetuksen lisäopetuksen tarpeen ja opetuskielen taidon arviointi on syytä tehdä huolella oppilaan valmiuksien lähtökohdista ja kansallisesti yhdenvertaisesti.

Opetushallitus pitää toivottavana, että valtioneuvoston asetuksessa koskien perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksen tavoitteita todettaisiin, että tavoitteet määritellään oppilaalle laadittavassa suunnitelmassa.

Opetushallitus huomauttaa, että perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksen laajuutta koskevassa 9 §:ssä on lakiehdotuksessa maininta, että tarkemmat säännökset opetuksen laajuudesta annetaan valtioneuvoston asetuksella. Rinnakkaistekstit sisältävässä liitteessä mt. lausetta ei ole.

Opetushallitus pitää tärkeänä, että Suomessa syntyneisiin oppilaisiin kohdistuvan rajauksen vuoksi säädetään siirtymäaika, jolloin Suomessa syntyneet oppilaat ennen lain voimaantuloa perusopetukseen valmistavan opetuksen aloittaneet voivat suorittaa sen loppuun.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan maksut

Opetushallitus toteaa, että aamu- ja iltapäivätoiminnan asiakasmaksujen perimättä jättämis- tai alentamismahdollisuutta koskeva säännös on tärkeä, jottei perheen pienituloisuus muodostu lapsen toimintaan osallistumisen esteeksi.

Opetusryhmien muodostaminen (20 g §)

Hallituksen esityksessä on esitetty tehtäväksi tarkennuksia esiopetuksen osalta opetusryhmien muodostamista koskevaan sääntelyyn. Opetushallitus pitää tärkeänä, että oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen järjestämisessä opetusryhmien muodostaminen on yksi keino vastata lasten tuen tarpeeseen, mutta pitää esitettyä ratkaisua ongelmallisena. Muutoksen on hallituksen esityksessä todettu olevan luonteeltaan tekninen, mutta Opetushallitus katsoo, että opetusryhmien muodostamista koskeva sääntely on laajempi muutos esiopetuksen tuen järjestämisessä. Opetushallitus arvioi näin siksi, että perusopetuslakiin tehty tuen uudistus on muuttanut tuen kokonaisjärjestelmää aiempaan perusopetusasetuksessa tehtyyn sääntelyyn nähden, ja tätä ei ole esityksessä riittävästi huomioitu. Esiopetusta koskeva tuen sääntely ja esiopetuksen omaleimaisuus koulutusasteena vaatisivat yksityiskohtaisempaa tarkastelua, jotta lainsäädännölliset muutokset heijastuisivat vaikuttavalla tavalla lasten tuen järjestämiseen.

Esiopetuksen opetusryhmien muodostamisessa tulee ensinnäkin huomioida, että esiopetus on osa varhaiskasvatusta (perusopetuslaki 2 §), ja siten esiopetuksen tuen

järjestämistä tulee toteuttaa ja kehittää suhteessa varhaiskasvatukseen. Opetusryhmien muodostamisessa tulee huomioida sekä esiopetuksen opetusryhmien että esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen opetusryhmien muodostamista koskevat velvoitteet. Varhaiskasvatusta velvoittavaan lainsäädäntöön ei sisälly esitetyn kaltaista ryhmien muodostamista koskevaa sääntelyä, vaan sääntely perustuu varhaiskasvatuksen osalta sekä henkilöstömitoitusta yleisesti koskevaan sääntelyyn (varhaiskasvatuslaki 35 § ja varhaiskasvatusasetus 1 §) että tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien lasten huomioimiseen joko lasten tai henkilöstön lukumäärässä (varhaiskasvatuslaki 35 §). Erilainen ryhmien muodostamista koskeva sääntely voi johtaa siihen, että esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen aikana lapsen ryhmä vaihtuisi ainakin osin. Muuttuva ryhmä saman päivän aikana kuormittaisi lapsen hyvinvointia ja heijastuisi sitä kautta myös oppimiseen.

Hallituksen esityksessä säädöskohtaisissa perusteluissa on tuotu esiin, että esiopetuksessa ryhmäkokorajoitus kohdistuisi vain kokoaikaisen erityisopetuksen ryhmiin, eli vahvinta oppilaskohtaista tukea saaviin lapsiin, ei muuhun pienryhmätoimintaan. Opetushallitus katsoo, että vahvimman oppilaskohtaisen tuen tarpeen määrittely ei ole yksiselitteistä, ja saattaa johtaa ratkaisuihin, joissa terveydenhuollon määrittelemän vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella määritellään lapsen opetusryhmä. Opetushallitus muistuttaa, että terveydenhuollon määrittelemät diagnoosit tai antamat lausunnot eivät oppimisen tuen uudistuksen jälkeen saa olla edellytys lapsen tuen tarpeeseen vastaamiseksi, vaan tarvittavia tukitoimia tulee aina arvioida lapsen yksilöllisen tarpeen näkökulmasta ja lapsen edun mukaisesti. On mahdollista, että opetusryhmien kokoon liittyvä täsmällinen sääntely ylläpitää lapsia segregoivien ryhmien muodostamista.

Opetushallitus on huolissaan siitä, että tiukka opetusryhmien koon sääntely esiopetuksen aikana saattaa johtaa siihen, että lapsi joutuu siirtymään esiopetukseen toiseen toimipaikkaan kuin missä hän on ollut kokoaikaisessa varhaiskasvatuksessa. On myös mahdollista, että lasta jouduttaisiin kuljettamaan kauemmaksi kotoaan, koska pienryhmiä muodostetaan pienen lapsimäärän vuoksi vain osaan esiopetuksen

Katri Kuukka

Opetusneuvos

Opetushallitus

29.9.2025

OPH-5840-2025

toimipaikoista. Opetushallituksen näkemyksen mukaan edellä kuvatuista syistä olisikin ollut tärkeää suorittaa vaikutusten arviointi esitettävistä muutoksista.

Opetushallituksen näkemyksen mukaan on lisäksi ongelmallista, että opetusryhmien muodostamista koskeva sääntely on liitetty erityisopettajan kokoaikaiseen opetukseen. Nyt esitetyssä ratkaisussa opetusryhmien ryhmäkokoja koskeva sääntely on alisteinen erityisopettajan kokoaikaiselle opetukselle. Tämänkaltainen sääntely saattaa johtaa siihen, että lapsen tarpeisiin ei vastata erityisopettajan kokoaikaisella opetuksella, mikäli arvioidaan, että ratkaisu vaikeuttaisi opetusryhmien muodostamista tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetushallituksen näkemyksen mukaan opetusryhmän koon pienentäminen tulisi olla erillinen tukitoimi, josta päätettäisiin tarpeen mukaan, eikä sen tulisi kytkeytyä erityisopettajan antamaan opetukseen erityisryhmässä.

Opetushallitus toteaa lopuksi, että enintään kymmenen ja kahdeksan lapsen ryhmäkokoja koskeva sääntely vaatisi jatkossa selkeää valtakunnallista ohjausta, mikäli hallituksen esitys tässä muodossa hyväksytään.